Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok X Wilno, dnia 10 grudnia 1936 r. Nr. 23

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

Prenumerata:
Rocznie . . 12 zł.
Półrocznie . 6 zł.
Nr. pojed. . 50 gr.

Adres Redakcji i Administracji:
Kurja Metrop., Wilno, M. Magdaleny 4
Konto P. K. O. Nr. 80.833.

Ogłoszenia:
Cała strona 40 zł.
1/2 strony . 20 zł.
1/4 strony . 10 zł.
1/8 strony . 5 zł.

Sanctifica eos in veritate. *Joan. 17, 17.*

TREŚĆ ZESZYTU.

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ:
Suprema Sacra Congregatio S. Officii (Decretum). — Pontificia Commissio ad Codicis Canones authentice interpretandos.

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO
Ferje Sądu Arcybiskupiego Wileńskiego. — Ruch personalny. — W sprawie statystycznych wykazów.

ZARZĄDZENIA PRAWNO-PAŃSTWOWE
Okólnik Nr. 95 z dnia 24 września 1936 r. (II P-4737/36) w sprawie opłat stemplowych od wyciągów z akt stanu cywilnego.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

O Unję Apostolską. *Biskup Leon Wetmański.* — Duszpasterz jako katecheta młodzieży wiejskiej (2). *X. M. Sopoćko.* — W sprawie Walnego Zebrania Księży Prefektów. — Pomóżcie bezrobotnym.

Z ŻYCIA ARCHIDIECEZJI: Nowy Prezes Instytutu Akcji Katolickiej. Regjonalny Zjazd Polskiej Inteligencji Katolickiej.

STOLICA APOSTOLSKA: Ojciec św. o tomizmie. Niebezpieczeństwo nowych ustaw w prawodawstwach małżeńskich.

Z NIWY KOŚCIELNEJ I DUSZPASTERSKIEJ:
W KRAJU: W walce z koedukacją. O ujawnienie lóż i członków masonerji. Interesująca książka o bolszewizmie w polskim przekładzie. Krzyże w salach W. S. H. w Krakowie. Nowa praca o uboju rytualnym. ZAGRANICĄ: Księża katoliccy w U. S. A. sędziami w sporach między robotnikami i pracodawcami. Zgon zasłużonego kapłana polskiego w Ameryce. 70-lecie Jörgensena. Zakonnik katolicki członkiem komisji rządowej w Palestynie. Prawie 100.000 dzieci w szkołach katolickich w N. Yorku.
Z piśmiennictwa.

Rok X Wilno, dnia 10 grudnia 1936 r. Nr. 23

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

Prenumerata:
Rocznie . . 12 zł.
Półrocznie . 6 zł.
Nr. pojed. . 50 gr.

Adres Redakcji i Administracji:
Kurja Metrop., Wilno, M. Magdaleny 4
Konto P. K. O. Nr. 80.833.

Ogłoszenia:
Cała strona 40 zł.
1/2 strony . 20 zł.
1/4 strony . 10 zł.
1/8 strony . 5 zł.

Sanctifica eos in veritate. *Joan. 17, 17.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Suprema Sacra Congregatio S. Officii.

DECRETUM

Feria IV, die 8 Iulii 1936.

In generali consessu Supremae Sacrae Congregationis Sancti Officii E-mi ac Rev-mi Domini Cardinales rebus fidei ac morum tutandis praepositi, praehabito RR. DD. Consultorum voto, damnarunt atque in indicem librorum prohibitorum inserendam mandarunt publicationem periodicam, quae inscribitur:

„*Terre Nouvelle*“, organe des chrétiens révolutionnaires.

Hac occasione capta, ipsi E-mi Patres monent fideles, ut caveant ab omnibus libris, publicationibus diariis, periodicis et aliis editis scriptis insidiose propugnantibus (praesertim sub praetextu amicalis cooperationis in charitatis operibus fovendis) collaborationem catholicorum cum communismi asseclis.

Et sequenti Feria V, die 9 eiusdem mensis et anni, Ss-mus D. N. D. Pius Divina Providentia Pp. XI, in solita audientia Exc-mo ac Rev-mo Domino Adsessori Sancti Officii impertita, relatam Sibi E-morum Patrum resolutionem approbavit, confirmavit et publicari iussit.

Datum Romae, ex Aedibus S. Officii, die 23 Julii 1936.

I. Venturi, Supr. S. Congr. S. Officii Notarius.

(*Act. Ap. Sed.* 1936, XXVIII. p. 294).

Pontificia Commissio ad Codicis Canones authentice interpretandos.

Respona ad proposita dubia.

E-mi Patres Pontificiae Commissionis ad Codicis Canones authentice interpretandos, propositis in plenario coetu quae sequuntur dubiis, responderi mandarunt ut infra ad singula:

I. — De postulatione in causis servorum Dei.

D. Utrum, vi canonis 2004 § 3, in Urbe fixam habere sedem teneatur dumtaxat postulator in processibus apostolicis, an etiam postulator in processibus informativis seu ordinariis.

R. Affirmative ad primam partem; negative ad secundam.

Datum Romae, e Civitate Vaticana, Die 16 Januarii an. 1936.

† *A. Card. Sincero,* Episcopus Praenestinus, Praeses.

L. † S.

J. Bruno, Secretarius.

II. — De sacra Communione in nocte Nativitatis Domini.

D. An canon 867 § 4, collatus cum canone 821 § 2, ita intelligendus sit ut sacra Communio distribui possit in Missa, quae sive iure sive apostolico indultu celebratur media Nocte Domini.

R. Affirmative, nisi loci Ordinarius iustis de causis in casibus particularibus id prohibuerit ad normam canonis 869.

Datum Romae, e Civitate Vaticana, die 16 Martii anno 1936.

I. Card. Serafini, Praefectus.

L. † S.

I. Bruno, Secretarius.

(*Acta Ap. Sedis,* 1936, XXVIII. p. 178).

ZARZĄDZENIE ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

Ferje Sądu Arcybiskupiego Wileńskiego.

SĄD ARCYBISKUPI I METROPOLITALNY WILEŃSKI
Wilno, dnia 7 grudnia 1936 r. Nr. S/2374.

Kancelarja Sądu Arcybiskupiego Wileńskiego podaje do wiadomości, że ferje Sądu Arcybiskupiego Wileńskiego trwają od dnia 22 grudnia 1936 r. do dnia 10 stycznia 1937 r. włącznie.

Notarjusz *X. St. Czyżewski.*

RUCH PERSONALNY.

Na mocy zarządzenia J. E. Księdza Arcybiskupa-Metropolity w składzie osobistym Duchowieństwa zaszły następujące zmiany:

Ks. Kazimierz Szyndler — z diecezji Łuckiej, mianowany został wik. przy kośc. Farnym w Lidzie; 21. XI. 36, № O-788/36.

Ks. Wincenty Gabszewicz, prob. w Prozorokach, na prob. w Hermanowiczach; 27. XI. 36, N. O-798 36.

Ks. Bolesław Gudejko, prob. w Łukonicy, na prob. w Krupie; 27. XI. 36, № O-799/36.

Ks. Henryk Drahel, prob. w Krupie, na prob. w Łukonicy; 27. XI. 36, № O-800/36.

Ks. Stanisław Staszelis, prob. w Lebiedziewie, ns prob. w Surwiliszkach; 27. XI. 36, № O-802/36.

Ks. Norbert Budziłas, prob. w Hruzdowie, na prob. w Dokszycach; 27. XI. 36, № O-803/36.

Ks. Jan Jaśkiewicz, na prob. w Wołkołacie; 27. XI. 36, № O-804 36.

Ks. Stanisław Werenik, prob. w Budsławiu, na prob. w Czarnej Wsi; 27. XI. 36, № O-805/36.

Ks. Gedymin Pilecki, prob. w Gródku, na prob. w Hruzdowie; 27. XI. 36, № O-806/36.

Ks. Władysław Kaszczyc, wik. w Łuczaju, na prob. w Dereczynie; 27. XI. 36, № O-807/36.

Ks. Stanisław Budnik, wik. w Wołkowysku, na prob. w Gródku, 27. XI. 36, № O-808/36.

Ks. Aleksander Hanusewicz, prob. w Wołkołacie, na prob. w Budsławiu, 27. XI. 36, № O 809/36.

Ks. Antoni Bochuszewski, pref. w Wilnie, asystentem kośc. Kat. Stow. Mł. Męskiej na dekanat Wileński; 30. XI. 36, № O-812/36.

Ks. Jan Kretowicz, prob. kośc. po-Bernardyńskiego w Wilnie, asystentem kośc. Katol. Stow. Kobiet; 30. XI. 36, № O-813/36.

Ks. Edward Cerran, adm. w Surwiliszkach, adm. w Lebiedziewie; 16. X. 36, № O-730/36.

Ks. J. Ostreyko
w/z Kancl. Kurji.

W sprawie statystycznych wykazów.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA.
Wilno, dnia 10 grudnia 1936 r. Nr. 217/L.

Kurja, z polecenia J. E. Ks. Arcybiskupa-Metropolity, prosi PPWWXX. Dziekanów o sporządzenie i nadesłanie do Kurji do dnia 15. I. 1937 r. statystycznych wykazów za r. 1936 z parafij swoich dekanatów według poniższych wzorów.

PPXX. Proboszczowie powinni dostarczyć PPWWXX. Dziekanom, *a nie do Kurji,* zawczasu według tych samych wzorów wszelkich danych do sporządzenia wyżej wspomnianych statystycznych wykazów. — Ponadto WWXX. Proboszczowie powinni przesłać XX. Dziekanom *imienny spis* nawróconych ze wskazaniem, z jakiego wyznania, i imienny spis odpadłych od katolicyzmu ze wskazaniem, do jakiego wyznania lub sekty dana osoba odpadła.

PPWWXX. Dziekani po sporządzeniu statystycznych wykazów razem z niemi prześlą do Kurji nadesłane do nich przez WWXX. Proboszczów materjały.

Ks. J. Ostreyko
w/z Kanclerz Kurji.

I. **Statystyka za rok 1936 z dekanatu** ....

Parafje	Ilość parafjan według narodowości						Ilość mieszkańców według wyznań						
	Polacy	Litwini	Białorusini	Łotysze	Rosjanie	Niemcy	Luteranie	Kalwini	Prawosł.	Żydzi	Mahomet.	Staroobrz.	Sekciarze
1. 2. n.													
Suma													

II. **Statystyka za rok 1936 z dekanatu** ....

Parafje	Urodzonych		Zmarłych		Ślubów	Ogółem parafjan na dz. 31. XII. 1936 r.	Nawróconych																				Odpadłych	
							z luteran.				z kalwin.				z prawosł.				z żydostw.				z inn. wyzn. i sekt					
	Ogółem	W tem nieślubnych	Ogółem	W tem samobójców			st. wolny	st. małż.	st. wdow.	ogółem	st. wolny	st. małż.	st. wdow.	ogółem	st. wolny	st. małż.	st. wdow.	ogółem	st. wolny	st. małż.	st. wdow.	ogółem	st. wolny	st. małż.	st. wdow.	ogółem	Ogółem	Do jakich wyznań lub sekt
1. 2. n.																												
Suma																												

ZARZĄDZENIA PRAWNO - PAŃSTWOWE.

Okólnik Nr. 95 z dnia 24 września 1936 r. (II P-4737/36) w sprawie opłat stemplowych od wyciągów z akt stanu cywilnego.

(Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 9, poz. 175).

Ministerstwo Skarbu pismem z dnia 16 lipca 1936 r. Nr. D. V. 48819/5/36 powiadomiło, że wyciągi i inne świadectwa z akt stanu cywilnego, wydane osobom, wymienionym w art. 144 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 64 z 1935 r., poz. 404) a w szczególności kierownictwom publicznych szkół powszechnych (państwowych względnie samorządowych) na skutek urzędowego zapotrzebowania przez te kierownictwa, są wolne od opłaty stemplowej w myśl art. 160 (pkt. 3) powołanej ustawy.

Ponieważ jednak rodzice dzieci szkolnych nie należą do osób wymienionych w art. 144 (punkty 1 -- 5), wyciągi i inne świadectwa, wydane rodzicom nawet w celu przedłożenia tych wyciągów władzom szkolnym, podlegają normalnej opłacie stemplowej, przewidzianej w art. 155 powołanej ustawy.

Powyższe wyjaśnienie Ministerstwa Skarbu, należy podać do wiadomości kierownictw publicznych szkół powszechnych dla celów związanych z wykonaniem i kontrolą obowiązku szkolnego z zaznaczeniem, że kierownictwa publicznych szkół powszechnych mogą stosować procedurę, o której mowa w ustępie pierwszym, tylko wyjątkowo w przypadkach istotnej potrzeby, a w szczególności także w razie notorycznego ubóstwa rodziców.

Dyrektor Departamentu:
(—) Dr. M. Pollak.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

O UNJĘ APOSTOLSKĄ.

Czasy niezwykłe przeżywamy. Jesteśmy świadkami wyroku Bożego: albo ludzkość nawróci się do Boga, albo stoczy się do zguby. Pismo Św. mówi o kilku takich w dziejach ludzkości wyrokach, jużto powszechnych, jużto partykularnych. O wyroku obecnym świadczy wiele faktów. Wystarczy oczy szerzej otworzyć i w istotę zjawisk, przemian i walk głębiej spojrzeć.

Walka w dziedzinie ducha idei toczy się już nie od dziś. Obecnie widzimy dalszy jej postęp; już i nazewnątrz zaczyna się przejawiać włącznie do rozlewu krwi. Jest to początek końca tych przemian.

Ponieważ nie chodzi tu o politykę, lecz wprost o prawa Boga nad ludzkością, na czele tej walki ducha staje chcąc nie chcąc kapłan. On pójdzie na czele do zwycięstwa, ale i na czele do zguby. Krew przeleje albo jako zwycięzca, albo jako maruder, dezerter.

Społeczeństwo u podstaw zaczyna się odradzać religijnie. Jesteśmy świadkami takich objawów odnawiania się życia religijnego, jakich przed kilkunastu laty nikt się nie domyślał.

Na czele tego odrodzenia w tej dziejowej chwili musi stanąć kapłan, kapłan prowadzący swoją społeczność do odnowionego życia religijnego, do zwycięstwa dobra nad złem, Boga nad szatanem.

Zadanie to wielkie, wymaga zdwojonej żarliwości ducha, wielkiej wiary, wiele łaski Bożej.

Świeccy mają nowe środki, nowe sposoby działania na nich łaski Bożej, specjalnie dane im przez Kościół organizacje. Czy kapłan ma zostać sam, bez danej mu przez tenże Kościół pomocy?

Taka pomoc jest. Prawie równocześnie z początkami Akcji Katolickiej powstała dla kapłanów organizacja, której celem jest podtrzymanie ducha kapłańskiego, wyniesionego z murów seminarjum, a następnie coraz dalsze podnoszenie duszpastersko-kapłańskiej gorliwości.

Tą organizacją jest Unja Apostolstwa, polecona przez papieży: Leona XIII, Piusa X i Benedykta XV i rozmaitemi łaskami ubogacona.

Reguła Unji Apostolskiej daje kapłanowi to, co mu jest najbardziej potrzebne: ducha modlitwy, regulamin życia i dobrodziejstwa wzajemnej pomocy kapłańskiej.

O duchu modlitwy świadczy sama nazwa organizacji — Unja Apostolska Kapłanów Świeckich Serca Jezusowego; a więc miłość Chrystusowa — to fundament, na którym Stowarzyszenie zbudowane. Serce P. Jezusa, Eucharystja i Matka Boża — to trzy przedmioty miłości i modlitw członków, należących do tej organizacji, trzy ogniska, rozpalające ducha modlitwy w kapłanie.

Regulamin dnia i miesiąca normuje życie kapłana. Jeżeli każdy kapłan ma nie jeden, ale pięć talentów, danych mu od Boga, a zakopuje te talenty — to dzieje się to nie przez co innego, ale przez brak regulaminu. Ilu to kapłanów gorliwych zapłacze sobie w duszy, gdy wniknie w szczegóły swojego życia i zobaczy tyle czasu i talentów zmarnowanych wskutek braku regulaminu dnia. I rozmyślania nie było i czytania duchownego i studjów żadnych — a wszystko naprawdę mogło być, bo czas by się na to znalazł. Nie znalazło się czasu, bo planu nie było.

Wreszcie trzecie dobrodziejstwo Unji Apostolskiej — to przedstawienie po miesiącu konfratrowi wykonania tego planu. Rzecz to mała napozór, a jak skuteczne przypomnienie używania

codziennych środków, nakazanych przez regulamin. Widzi się opuszczenia, a inaczej się nie widzi.

Serva ordinem et ordo te servabit, mówi św. Augustyn. Świątobliwy biskup Łoziński powtarzał: „Jeśli co mam, zawdzięczam Unji“.

Unja Apostolska — to nie czcza formułka, ani jakieś na uczuciu oparte formuły modlitw, skądinąd nawet chwalebnych, ale raczej świadczących, że kapłan spodziewa się tylko czegoś od Boga ex opere operato bez swego wysiłku, bez swego poświęcenia, bez użycia środków. Reguła Unji daje środki do podtrzymania ducha żywej wiary, nadziei, miłości w kapłanie, a resztę kapłan uczyni sam. Łaskę otrzyma za ofiarę, za poświęcenia swoje.

Jeżeli dzisiaj wśród kapłanów spotyka się coraz więcej pragnących być w całej pełni kapłanami-apostołami, to gdy zobaczą zasady życia, wskazane przez Unję Apostolską, powiedzą, że znaleźli, czego właśnie szukali.

Wielu kapłanów nigdy się nie zapoznało z Unją Apostolską. A szkoda.

Ze względu na czasy — podwójna szkoda.

Dzięki Bogu, że już prawie wszystkie diecezje w Polsce mają zaczątki Unji Apostolskiej, w niektórych zaś diecezjach pięknie się ona rozwija.

Biskup Leon Wetmański,
Asystent Generalny Unji Apostolskiej.

DUSZPASTERZ JAKO KATECHETA MŁODZIEŻY WIEJSKIEJ

Referat, wygłoszony na V Kursie Duszpasterskim w Wilnie, dnia 10 listopada 1936 roku.

(2)

Konieczność katechizowania jest tak wielka, że papieże, sobory, synody i biskupi wciąż przypominają duszpasterzom ten obowiązek, gdyż jeśli niema znajomości Boga, niema też i życia Bożego. Wiek XVI daje pod tym względem wiele dowodów: dzięki nieznajomościom zasad wiary herezje pustoszyły winnicę pańską, a tam, gdzie się rozwinęła należyta katechizacja, wiara znowu zaczęła święcić triumfy. W tym celu Sobór Trydencki wkłada na biskupów powinność czuwania nad prowadzeniem nauki katechizmu[1]) i wydaje katechizm rzymski — *Catechismus*

[1]) „Iidem (episcopi) etiam saltem dominicis et aliis festivis diebus pueros in singulis parochiis fidei rudimenta..., diligenter ab iis, ad quos spectabit, doceri curabunt, et si opus sit, etiam per censuras ecclesiasticas compellent, non obstantibus privilegiis et consuetudinibus“ (Sess. 24, c. 4. *De reform.*).

Romanus, któryby nietylko służył za nić przewodnią nauk systematycznych prawd wiary św., ale nadto dostarczył zdrowej i pewnej nauki kapłanom. Św. Piotr Kanizy swoim katechizmem ratuje resztki Kościoła w Niemczech i wytwarza tamę, trzymającą tę powódź fałszów religijnych i zgnilizny moralnej. Św. Robert Bellarmin zjednał sobie nieśmiertelną sławę swym *Małym katechizmem,* którym zatamował dostęp do Włoch nowaterstwa religijnego. Obaj zostali kanonizowani i podniesieni ostatnio do godności Doktorów Kościoła między innemi i za zasługi na polu katechizacji. Ostatni papieże wobec niebezpieczeństwa bezbożnictwa kładą szczególniejszy nacisk na katechizację młodzieży, jako na pożyteczny i skuteczny środek odrodzenia ludzkości w Chrystusie — *restaurare omnia in Chrysto.* Pius X w Encyklice *Acerbo* z dn. 15. IV. 1905 roku przyrównywa katechizację do deszczu z nieba, który jest koniecznym warunkiem kiełkowania i wzrostu roślin. Pius zaś XI Motu proprio *Orbem catholicum* z dnia 29 czerwca 1923 r. ustanawia przy Świętej Kongregacji Soborowej osobny *Urząd Katechetyczny — Officium cetechisticum* do kierownictwa i prowadzenia akcji katechetycznej w całym Kościele, a taż Kongregacja Soboru dn. 12. I. 1935 r. wydaje dekret, zaliczający katechizację do największych obowiązków duszpasterza i podający sposoby i metody jej przeprowadzania. Zresztą Kodeks prawa kanonicznego katechizację nazywa *gravissimum officium* — największym obowiązkiem duszpasterza [1]), co obszernie rozwija i uzasadnia nasz Synod Archidiecezjalny [2]).

Ustawy kościelne — jak się rzekło — nakazują duszpasterzom obowiązek katechizowania wogóle, a w szczególności domagają się katechizowania dzieci i młodzieży. Tak Benedykt XIV w Konstytucji *Etsi minime nobis* z dn. 7. II. 1742 r. wyraźnie nakazuje katechizowania dziatek obok nieumiejętnych prostaczków:... *ut pueros et rudiores quosque divinae legis fideique rudimentis informent.* Prowincjonalne synody polskie z r. 1628 i 1634 nakazują plebanom, aby stosownie do przepisów trydenckich katechizowali troskliwie młodzież, szczególnie po wsiach. Tego również domagają się papieże ostatniej doby, a szczególnie Pius X, który w r. 1905 wydał tak zwany *„Rzymski jednolity katechizm“* z przeznaczeniem dla młodzieży i Pius XI, z którego

---

[1]) Cc. 1329 — 1336.

[2]) *Synodus Archidioecesana Vilnensis* A. D. MCMXXXI, Art. V, st. st. 24 — 27.

polecenia został również wydany *Catechismus catholicus* przez kard. Gasparriego z specjalnem przeznaczeniem pierwszej części dla dzieci, a drugiej dla młodzieży. Kodeks prawa kanonicznego w cytowanych kanonach wkłada obowiązek na duszpasterzy nietylko przygotowywania dziatek do pierwszej spowiedzi i Komunji św., ale nadto katechizowania dorastającej młodzieży[1]).

Ustawy kościelne opierają się na wzniosłym przykładzie Chrystusa, który okazywał dziatkom i młodzieży szczególniejszą i dobrotliwą miłość. Wślad za Boskim Mistrzem idą Ojcowie Kościoła, zarówno jak i święci biskupi i kapłani różnych czasów. Nie mogę pominąć zdania w tej materji Jana Charliera, kanclerza uniwersytetu paryskiego, znanego pod nazwą uczonego Gersona, który w dziełku: *De parvulis ad Christum trahendis* tak pisze o nauczaniu młodzieży.

„Nauczanie katechizmu młodzieży jest jednym z najważniejszych obowiązków duszpasterzy. Cały żywot chrześcijanina ma się opierać na fundamencie prawdziwej i wewnętrznej religijności; lecz podstawę taką od lat najwcześniejszych zakładać należy i to nietylko dlatego, że wiek młodociany również Boga jest własnością i Bogu poświęcony być winien, lecz i dlatego, że dziecięce serduszko jest jak owa rola, na której takie właśnie ziarno — czy cnoty, czy grzechy się przyjmie i da owoce, jakie w niej najprzód posiane zostało. Odpowiadać będzie pasterz tak za dorosłych, co z jego winy gubią swe dusze, jak i za dziatki przezeń zaniedbane, w nauce Bożej nie wyćwiczone, a stąd w wieku późniejszym ślepych popędów natury zwyciężyć nieprzywykłe. Młodzież, to młode latorośle chrześcijańskie, to nietylko przednia cząstka Kościoła — *talium est enim regnum caelorum*[2]) — to zarazem najpodatniejsza do przyjęcia dobrego gleba, to młode roślinki, któremi ręka Bożego ogrodnika łatwo zdoła pokierować, to częstokroć apostołowie i sprzymierzeńcy kapłana. Powtórzoną w domu przed starszymi nauką, słyszaną z ust kapłana, zwykle sprawują wiele dobrego. To wreszcie nadzieja Kościoła: jeśli bowiem pragniemy przeprowadzić w masach gruntowną reformę obyczajów, musimy — jak uczy doświadczenie — rozpocząć od dzieci, które prócz katechety często nie mają nikogo, coby im drogę wskazywał do żywota wiecznego[3])".

---

[1]) Kan. 1331.

[2]) Mar. 10, 4.

[3]) Gerson, *De parvulis ad Christum trahendis.*

Następnie Gerson omawia złe następstwa zaniedbania wychowania religijnego w młodości, podkreślając przedewszystkiem niemoralność, która zwykle towarzyszy nieznajomościom zasad wiary. Uwagi Gersona dadzą się w całej rozciągłości zastosować i w czasach naszych do nauczania młodzieży wiejskiej katechizmu, gdyż inaczej ona stanie się podatnym gruntem na wszelkiego rodzaju agitacje wywrotowe.

Ks. M. Sopoćko.

(C. d. n).

DO PRZEWIELEBNYCH KSIĘŻY PREFEKTÓW.

Roczne walne zebranie Księży Prefektów odbędzie się w Kurji dnia 23 bieżącego grudnia o godz. 9 w pierwszym, a o godz. 10 w drugim terminie.

JE. Arcypasterz żąda obecności wszystkich Księży Prefektów, w przeciwnym razie — osobistego wobec Niego usprawiedliwienia się w czasie nadchodzących feryj ze swej nieobecności na walnem zebraniu.

Porządek dnia: odczytanie protokółu z ostatniego walnego zebrania; sprawozdanie zarządu, skarbnika i komisji rewizyjnej; referat o duszpasterstwie prefekta; sprawy sodalicji; wolne wnioski.

Zarząd Koła Księży Prefektów.

Wilno, dn. 5. XII. 1936.

POMÓŻCIE BEZROBOTNYM.

Sekcja zbiórki materjałowej Miejskiego Komitetu Zimowej Pomocy dla bezrobotnych zwraca się ponownie do całego społeczeństwa m. Wilna z gorącym apelem, aby wszyscy w miarę możności składali na rzecz Komitetu ofiary w naturze, a mianowicie: **odzież, obuwie, ciepłą bieliznę i t. p.**

Wobec mrozów, braku opału i niedostatecznego odżywiania — ciepła odzież pomoże skutecznie bezrobotnym w przetrwaniu zimowych miesięcy oraz uzyskaniu pracy.

Nie zwlekajcie z ofiarami, przynoście wszystko to, co ofiarować możecie.

Ofiary przyjmuje Miejski Komitet Pomocy Bezrobotnym, ul. Dominikańska 2, w podwórzu (oficyna), w godzinach od 8--15.

Z ŻYCIA ARCHIDIECEZJI.

Nowy Prezes Instytutu Akcji Katolickiej. — JE. Ks. Arcybiskup-Metropolita mianował Prezesem Instytutu Akcji Katolickiej w Wilnie p. D-ra Florjana Feliksa Świeżyńskiego.

Regjonalny Zjazd Polskiej Inteligencji Katolickiej. — Z okazji obchodu 400-lecia urodzin Ks. Piotra Skargi Wileńskie Koło Polskiej Inteligencji Katolickiej zwołało na 6. XII. rb. w Wilnie Regjonalny Zjazd Inteligencji Katolickiej.

Zjazd obradował w sali Śniadeckich U. S. B. od godz. 16-ej do 18-ej min. 30. Obecnych było przeszło 200 osób. Przewodniczył p. prof. W. Komarnicki. Referaty wygłosili: p. prof. dr. Henryk Dembiński z Lublina na temat: „Inteligencja katolicka wobec społecznych problemów współczesnej kultury“ i p. Rektor Marjan Zdziechowski p. t. „Bolszewizm największy wróg Kościoła i kultury .

Po dyskusji uchwalono następujące rezolucje:

I. Polska Inteligencja Katolicka, zgromadzona na Zjeździe w Wilnie, stwierdza: że zgodnie z nakazami swej wiary i polską tradycją wiekową szanuje wierzenia religijne wszystkich swoich współobywateli, a uważając za jedną z podstaw życia indywidualnego i zbiorowego ludzkości wiarę w Boga i uznawanie Jego praw, potępia wszelkie zakusy bezbożnicze i lacyzację życia człowieka, tudzież domaga się poszanowania zasad religijnych w życiu publicznem, literaturze i sztuce.

II. Zjazd Polskiej Inteligencji Katolickiej, uważając rodzinę za podstawę społeczeństwa, domaga się zachowania jej religijnego charakteru, podkreśla niebezpieczeństwo, grożące rodzinie z powodu zamachu na nierozerwalność małżeństwa, w szczególności przez rozwody udzielane katolickim małżeństwom przez Konsystorz Ewangelicko-reformowany w Wilnie, — wzywa opinję społeczeństwa katolickiego do stanowczego przeciwdziałania zakorzeniającym się w naszem życiu obyczajom rozwodowym, — wyraża nadzieję, że w niedługim czasie cywilne ustawodawstwo małżeńskie dla katolików będzie uzgodnione na terenie całej Polski z zasadami prawa Kościoła Katolickiego.

III. Zjazd wzywa rodziców i opiekunów młodzieży, aby dbali o religijne wychowanie dzieci, opierając to wychowanie na zasadach wiary i przyświecając przedewszystkiem własnym przykładem. Zjazd stwierdza, że do obowiązków rodziców również należy czuwanie, by wychowanie w szkole nie było sprzeczne z wychowaniem religijnem w domu. W tym celu rodzice winni się domagać: 1) szkoły wyznaniowej, 2) wytworzenia w szkole takich warunków pracy dla Księży Prefektów oraz Katechetów, aby nauczanie i wychowanie religijne mogło być osiągnięte w całej pełni, 3) aby postulat władz szkolnych o uzgodnieniu nauczania innych przedmiotów z nauką religji, był faktycznie w praktyce szkolnej realizowany. (Rozp. Min. W. R. i O. P. z dn. 24. III. 36. Na II Pr. — 5541/35 w sprawie korelacji nauki poszczególnych przedmiotów z nauką religji rzym. kat.).

Wobec coraz częściej ujawniających się dążeń wolnomyślicielskich i komunizujących na terenie życia szkolnego, Zjazd zwraca się do odnośnych władz szkolnych z żądaniem ukrócenia tych szkodliwych wpływów.

IV. Zjazd wzywa Polską Inteligencję Katolicką do podjęcia poważ-

nej pracy nad pogłębieniem własnego uświadomienia religijnego, w szczególności przez lekturę encyklik papieskich, dzieł i czasopism katolickich, przez propagandę dobrej książki, oraz przez zakładanie i wspomaganie bibljotek wiedzy religijnej.

Jednocześnie Zjazd wzywa Polską Inteligencję Katolicką do czynnego udziału w akcji społecznej i oświatowej i czuwania nad tem, żeby bibljoteki szkolne i publiczne zawierały dział książek treści religijnej.

V. Zdając sobie sprawę z ujemnych wpływów żydowskich na kulturę polską i na życie gospodarcze, Zjazd wzywa Polską Inteligencję Katolicką do walki z temi wpływami i do unarodowienia przymysłu i handlu polskiego. Zarazem Zjazd podkreśla, że dążenia te winny być urzeczywistniane nie w myśl rasizmu i drogą gwałtu, lecz w duchu zasad chrześcijańskich i pozytywną twórczą pracą.

VI. Uważając komunizm za największego wroga cywilzacji chrześcijańskiej, Kościoła katolickiego, narodu i państwa polskiego, Zjazd wzywa całą inteligencję katolicką do najenergiczniejszej walki z nim we wszelkich jego przejawach, jak również z masonerją, która duchowo przygotowuje grunt dla komunizmu.

VII. Zjazd wzywa Polską Inteligencję Katolicką do skupienia się i tworzenia kół P. Z. I. K. celem tem wydatniejszej pracy i tem skuteczniejszego oddziaływania na szerszy ogół społeczeństwa.

VIII. Zjazd wzywa Inteligencję Katolicką do ofiarnej, ideowej i realnej pracy społecznej w organizacjach Akcji Katolickiej, robotniczych i rzemieślniczych.

IX. Zjazd zwraca się do Episkopatu Polski z gorącem wezwaniem o poparcie i przyśpieszenie zabiegów w związku z beatyfikacją Ks. Piotra Skargi, wielkiego nauczyciela Polaków w zakresie życia prywatnego i publicznego.

STOLICA APOSTOLSKA.

Ojciec św. o tomizmie. — Do Międzynarodowego Kongresu Tomistycznego, który się odbył w końcu listopada r. b. w Rzymie, kardynał Pacelli przesłał w imieniu Ojca św. powitalny list w języku łacińskim. Podkreślono w tym liście znaczenie systemu filozoficznego, przyjętego przez św. Tomasza, który rozpatrywał wszystkie zagadnienia współczesnej mu doby, oddzielał prawdę od fałszu, popierał poszukiwania przyczyn, sprowadzających we wszystkiem ład i jedność, wykazywał słuszność boskiego Objawienia, prowadził umysły do progów religji prawdziwej. Filozofowie katoliccy, idąc za wskazaniami encyklik „Aeterni Patris" i „Studiorum Ducem" w ślady wielkiej rzymskiej Akademji św. Tomasza, winni wykazywać wiecznie żywą siłę tej szlachetnej nauki, która, usuwając wszelkie czynniki kruche i niebezpieczne, kwitnie odrodzoną młodzieńczością i świeci zgodnością z wiedzą prawdziwą. W studjach filozoficznych winni oni unikać owej lekkomyślności i niedbałości, która szkodzi prawdziwej wiedzy. Filozofja, przez nich głoszona, ze wszystkich sił dążyć winna, by doprowadzić z powrotem do Chrystusa tych filozofów błądzących i buntujących się, którzy ludzkość sprowadzili na manowce i stali się przyczyną strasznego zła. Staną się oni wielce zasłużonymi dla Kościoła, gdy z zasad filozofji toministycznej wydobędą tę

broń światła, która każe się umysłom zwrócić ze czcią ku Chrystusowi, naszemu Zbawcy i Królowi.

Niebezpieczeństwa nowych ustaw w prawodawstwach małżeńskich. — W rozmaitych krajach — mówił niedawno Ojciec św. na jednej z audiencyj dla nowożeńców — wprowadzono ostatnio poważne zmiany w prawodawstwie małżeńskim, zmiany, które dla małżeństw chrześcijańskich stanowią poważną groźbę i niebezpieczeństwo. Chociaż oświadcza się przy tym, że reformy te mają na celu polepszenie dla małżonka dłużej żyjącego przysługujących mu praw dziedziczenia oraz „bardziej po ludzku“ pojmowane traktowanie potomstwa „naturalnego“ (co ma oznaczać potomstwo nieprawe), to jednak to stawienie potomstwa prawego i prawych związków małżeńskich narówni z małżeństwami i potomstwem nieprawemi stanowi groźne niebezpieczeństwo również dla narodu i państwa, gdy rozluźnia widocznie więzy moralne. Ojciec św. wyraził w końcu nadzieję, że we Włoszech pod tym względem nie będzie zmian w prawodawstwie dotychczasowem.

Z NIWY KOŚCIELNEJ I DUSZPASTERSKIEJ.

W KRAJU

W walce z koedukacją. Zarząd Powszechnych Wykładów Uniwersytetu Jagiel. Kraków, ul. Gołębia 24, umieścił w cyklu tych wykładów odczyt przeciw koedukacji p. t. „Koedukacja w świetle psychologji i doświadczenia” pióra ks. prof. Henryka Weryńskiego. Zwracamy uwagę organizacjom katolickim po miastach na powyższy odczyt. Zamówienia należy kierować do Zarządu wykładów, który pokrywa koszty po uprzedniem porozumieniu z tą organizacją, która prosi o odczyt oraz ustala termin.

O ujawnienie lóż i członków masonerji. — Przed kilkoma dniami pismo ABC wystąpiło z artykułem, domagając się ogłoszenia spisu istniejących u nas lóż masońskich i ich członków. „Niektóre posunięcia — czytamy w ABC — dokonywane w Polsce, są tak niezrozumiałe, tak jaskrawo zgubne dla Państwa i Narodu, a równocześnie tak chytre i przemyślne, że nikt nie może mieć wątpliwości co do tego, że kierowane są jakąś obcą ręką dla obcych celów“.

Uważamy, że powyższe żądanie ujawnienia zakonspirowanej w naszym kraju masonerji jest zupełnie słuszne z punktu widzenia interesów państwa, które nie może tolerować tajnych i konspiracyjnych stowarzyszeń. Tego wymaga praworządność a zarazem zdrowie moralne narodu.

Z drugiej strony ujawnienie masonerji miałoby i tę korzyść, że uniknęłoby się podejrzeń i instytucyj przy rzucaniu oskarżeń o przynależność do lóż masońskich.

Interesująca książka o bolszewizmie w polskim przekładzie. — Napisana przez Aleksandrę Rachmanową trylogja, przedstawiająca w formie pamiętników rzeczywistość bolszewicką, ukazała się ostatnio w przekładzie polskim p. Janiny St. Zakrzewskiej, nakładem Księgarni Katolickiej w Katowicach. Książka wydana bardzo starannie.

Poszczególne części trylogji noszą tytuły: Studenci, miłość, czerezwyczaika i śmierć“, „Małżeństwo w czerwonem piekle“ i „Mleczarka z przedmieścia“. Książka może i nam oddać niemałe usługi. Należy zaznaczyć, że dzieło to w języku niemieckim doczekało się w niedługim czasie dwudziestu wydań. Autorka trylogji za swoją powieść p. t. „Fabryka no-

wego człowieka" otrzymała swego czasu nagrodę francuskiej Akademji wychowania społecznego.

Krzyże w salach W. S. H. w Krakowie. — Wślad za Uniwersytetem Jagiellońskim zawieszono w dniach ostatnich krzyże w salach Wyższego Studjum Handlowego w Krakowie. Fakt ten wywołał wśród młodzieży akademickiej krzepiące i podniosłe wrażenie.

Nowa praca o uboju rytualnym. — Ukazała się praca p. t. „Istotna prawda o uboju rytualnym", oparta na ścisłych dokumentach, zaczerpniętych z Talmudu, modlitewników żydowskich, prasy hebrajskiej i żargonowej. Autor np. przytacza makabryczne wyjątki z modlitewnika żydowskiego, zawierające opisy nielitościwych barbarzyńskich wyczynów rzezaków żydowskich. Autor odpiera również ataki żydowskie na książkę ks. dr. Stanisława Trzeciaka o uboju rytualnym. Praca ta jest tem aktualniejsza, że pojawiają się w prasie żydowskiej wiadomości o staraniach posłów i działaczy żydowskich, by sprawę uboju odroczyć na szereg lat.

ZAGRANICĄ

Księża katoliccy w U. S. A. sędziami w sporach między robotnikami i pracodawcami. — W Stanach Zjednoczonych zdarza się coraz częściej, że w sporach między robotnikami i pracodawcami na arbitrów powoływani są wybitniejsi przedstawiciele duchowieństwa katolickiego. W związku z tem generalny wikarjusz diecezji Cleveland Mgr. Józef Smith wydał ostatnio orzeczenie o zasadniczem znaczeniu dla tego rodzaju akcji pośredniczącej. Przy uzasadnianiu decyzji arbitra konieczne jest uwzględnienie katolickiej nauki społecznej. Dokument ten zawiera m. in. następujący ustęp: „W społeczeństwie ludzkiem jednością jest rodzina, a nie indywiduum. Dlatego pracodawca nie może traktować swego pracownika tylko jako jednostkę, lecz musi traktować go jako głowę lub członka rodziny. Pracodawca musi w jednakowym stopniu uwzględniać potrzeby jednostki i rodziny. W wypadkach przywracania dochodowości poszczególnych przedsiębiorstw z reguły na samym końcu bierze się pod uwagę konieczność zapewnienia robotnikom należnego im wynagrodzenia. A tymczasem sprawiedliwość to właśnie nakazywałaby wysuwać na pierwszy plan. Dostateczny zarobek robotnika winien zajmowań miejsce przed dywidendami akcjonarjuszów".

Zgon zasłużonego kapłana polskiego w Ameryce. — W szpitalu sióst Nazaretanek w Chicago zmarł w dniach ostatnich znany szeroko i ceniony przez polonję amerykańską kapłan ze zgrom. księży misjonarzy ks. J. Janowski. Ś. p. ks. Janowski był proboszczem w Ansonja Conn.

70-lecie Jörgensena. — Danja obchodziła 70-letnią rocznicę urodzin słynnego konwertyty, Johannes'a Jörgensena. Była to zarazem 40-ta rocznica jego nawrócenia w r. 1896. Jörgensen, wsławiony swemi pracami o św. Franciszku z Assyżu, otrzymał honor. obywatelstwo miasta Assyża.

Zakonnik katolicki członkiem komisji rządowej w Palestynie. — Wysoki komisarz brytyjski mianował członkiem permanentnego komitetu ekonomicznego przy rządzie palestyńskim ks. Sacchetti, dyrektora szkoły rolniczej księży salezjanów w Beitgemal. Ks. Sacchetti był poprzednio członkiem rady dla spraw rolnictwa.

Prawie 100.000 dzieci w szkołach katolickich w N. Yorku. — „Osservatore Romano" donosi, że przy otwarciu szkół katolickich archidiecezji w N. Yorku zgłoszono do nich 94.000 uczniów.

Z piśmiennictwa.

Kultura — tygodnik literacki, artystyczny i społeczny, stojący na gruncie katolickim. Czasopismo zasługuje na poparcie i na rozszerzanie wśród inteligencji katolickiej. Prenumerować można przez Naczelny Instytut Akcji Katolickiej w Poznaniu, Al. Marcinkowskiego 22.

Anioł ziemski z Rostkowa. — Z okazji 10-lecia przeniesienia relikwij św. Stanisława wydano książkę pod powyższym tytułem. Rzecz, oparta na danych historycznych, ilustruje w sposób niezwykle barwny życie św. Stanisława Kostki oraz wszystko, co dotyczyło przeniesienia jego relikwij z Płocka do Rostkowa.

Książka, wydrukowana na bezdrzewnym papierze ilustracyjnym, zawiera 160 stron tekstu i kilka ilustracyj. Rzecz godna polecenia i rozpowszechnienia. Zamawiać można w księgarni „Bracia Detrychowie" w Płocku i u wydawcy: Płock, Tumska 1. Cena 2 zł.

Ks. dr. Tadeusz Jachimowski — **Bądź Wola Twoja.** — Warszawa, 1935. Str. 81.

Nazwisko Czcigodnego Autora dobrze jest znane w całej Polsce, jako autora prac z dziedziny filozofji, kaznodziejstwa, poezji i in., działacza społecznego i organizatora duszpasterstwa wojskowego. Znane są też jego kazania radjowe, — tak zawsze przez słuchaczów oczekiwane.

Wymieniona książka, wydana jeszcze w zeszłym roku, zawiera cykl rozważań pasyjnych, wygłoszonych w katedrze św. Jana w Warszawie, jak również i w radio, w których niewiadomo, co więcej podziwiać, czy piękno języka, czy treść samą i sposób ujęcia tematów.

Unikając banalności i czułostkowego traktowania przedmiotu, co tak często w tego rodzaju naukach daje się zauważyć, Czcigodny Autor, podchodząc do przedmiotu z nadzwyczajną subtelnością, jakby przez delikatny ujmując go muślin, pełen miłosnego rozkochania w Chrystusie i modlitewnego uderzenia serca, daje w każdej ze swoich nauk treść pełną przeżytych osobiście wrażeń i prawdziwego krwistego uczucia.

Rzucająca się w oczy bezwzględna i kompletna szczerość tych przeżyć serdecznych, konsekwencja w przeprowadzeniu wykładu, jasność niecodziennych myśli, aktualność poruszonych tu i ówdzie zagadnień życiowych, a przytem dziwna muzykalność słowa, co pięknem akordów i półtonów jeszcze bardziej porusza duszę, ubogacają tą książkę, która ma jeszcze tą właściwość, że swą natchnioną treścią nie osłabia woli, a ją podnosi i wzmacnia, jako że „istotna wartość naszego życia wypływa z działania" i że „trzeba wyjść na drogę, którą Mistrz nasz kroczył".

Przepiękną tą pracę Ks. Prałata Jachimowskiego o Smutkach, Opuszczeniu, Skazaniu, Łzach, Cierpieniu i Śmierci Chrystusowej, składających się na zamkniętą całość „Bądź Wola Twoja", w wielkim stylu — nowoczesną, porywającą, — należy bardzo gorąco polecić Przew. Duchowieństwu do użytku, rozważań i rozpowszechnia wśród wiernych. *Juraha.*

Nauka wiary i obyczajów, ulotki katechizmowe. — Instytut Akcji Katolickiej w Wilnie z pomocą duszpasterzom przychodzi, wydając ulotki katechizmowe p. t. „Nauka wiary i obyczajów". Pisane przez jednego z najwytrawniejszych znawców na polu piśmiennictwa kaznodziej-

skiego w naszym kraju, pouczają one nas o tem, w co mamy wierzyć i jak mamy postępować, by zawsze pozostać w zgodzie z nauką Kościoła. Jasna, chociaż czasami może za mało popularna ich forma, głęboka treść, często ożywiona wzruszającemi przykładami, z logiczną ścisłością prowadzi czytelnika do uznania i zgodzenia się na prawdy podawane. Niewielki przytem rozmiar ulotek pozwala każdemu z łatwością przeczytać je bez dzielenia na części. Cena przystępna: 1 grosz.

To też naprawdę dziwić się należy, że na przeszło pół miljona wiernych, umiejących czytać w Archidiecezji, rozchodzi się ulotek nie wiele więcej ponad dwadzieścia tysięcy. Miejmy jednak nadzieję, że w miarę uświadamiania sobie doniosłości roli słowa drukowanego w zwalczaniu niebezpieczeństw chwili obecnej wzmagająca się gorliwość, niekiedy zaś i ofiarność duszpasterzy pobudzi ich do większego zainteresowania się tak pożytecznem w ich pracy wydawnictwem. *Wz.*

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Wydawca: KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA.
Redaktor: KS. JÓZEF PONIATOWSKI.

Drukarnia Archidiecezjalna w Wilnie

Bój z bolszewizmem — miesięcznik poświęcony zagadnieniom walki z bolszewizmem. — Adres Redakcji i Administracji: Warszawa, Kilińskiego 1. Konto P. K. O 21540. Cena numeru 20 gr.

Kalendarz Królowej Różańca Świętego. — Wydawnictwo Instytutu Różańcowego, Toruń, Rybaki 59.

Ks. Feliks Bodziakowski — **Pełnia życia.** — Przemówienia i konferencje do panien. Nakł. autora. Owińska pod Poznaniem. 1936 r. Cena 5 zł.

Na całość książki składają się 3 tomiki, po 100 stron każdy.

Pierwszy tomik, zatytułowany: „Życia troski i radości" omawia stosunki w rodzinie, porusza sprawy wyboru zawodu i wartości moralnej rozrywek dzisiejszych. W tomiku drugim, zatytułowanym: „Seksualne i matrymonjalne zagadnienia" poruszone są kwestje dojrzewania płciowego, eugeniki, etyki seksualnej, okresu narzeczeństwa, poglądów na małżeństwo. Tomik trzeci, zatytułowany: „Ku szczytom", podaje reguły pracy nad sobą i udoskonalenia się.

Całość zawiera materjał do wykładów i przemówień dla pracujących w Akcji Katolickiej.

Inż. arch. M. Heyman — **Mieszkanie na wsi i w miasteczkach** — do nabycia w Polskiem Towarzystwie Higjenicznem w Warszawie, ul. Karowa 31, cena 4 zł.

Książka wymieniona, która się ukazała w opracowaniu inż. arch. Marcina Heymana z udziałem grona rzeczoznawców pod redakcją inż. Z. Rudolfa, zawiera szereg wzorowo opracowanych projektów domów mieszkalnych wiejskich i miejskich. Projekty zaaprobowane i uznane zostały przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych za typowe. Książka zawiera dokładne wskazówki praktyczne w postaci tablic kalkulacyjnych z wykazami potrzebnych materjałów dla każdego typu budynku, opisy planów i t. p. — Praca ta może oddać wiele usług niejednemu Ks. Proboszczowi.